

Folketingets Europaudvalg

Christiansborg, den 9. april 2003
EU-konventssekretariatet

Til

udvalgets medlemmer og stedfortrædere
samt de danske repræsentanter i Konventet

Præsidiets udkast til artikel 43-46 om optagelsen af nye medlemsstater i EU

De første udkast til artikler i EU's kommende forfatningstraktat om reglerne for optagelsen af nye lande i Den Europæiske Union blev fremlagt af næstformand Jean-Luc Dehaene for det Europæiske Konvent på sessionen den 4. april¹. Dehaene fremlagde desuden en artikel om forbindelserne mellem Unionen og dens nærområder.

Artiklerne vil blive diskuteret første gang på Det Europæiske Konvents session den 24.-25. april.
Tidsfristen for indsendelse af ændringsforslag til disse artikler er den 11. april.

I. Reglerne for medlemskab af EU

Artiklerne 43-46 rummer de afsluttende artikler i forfatningstraktatens del I, som fastlægger reglerne for at blive optaget som medlemsstat i Den Europæiske Union. Bl.a. fastsættes her kriterierne og procedurerne for at blive medlem af Unionen samt proceduren for suspension af medlemslandes rettigheder i tilfælde af grov overtrædelse af Unionens grundlæggende værdier.

Som noget nyt foreslås en særlig artikel i traktaten, som beskriver reglerne for et lands frivillige udtræden.

¹ Se CONV 648/03 og 649/03 af 2. april 2003 om: Medlemskab af Unionen i artikel 43-46 samt om Unionens forbindelser til dens nærområde i artikel 42. De to tekster er tidligere fremsendt i Info-note I 208.

Kriterierne

Artikel 43 fastsætter nogle grundlæggende kriterier, som en stat skal opfylde for at kunne blive optaget i EU. Det fastslås her, at EU skal være åben for alle europæiske stater, som, hvis de ønsker det, kan sende en ansøgning om medlemskab til Rådet. Udover det geografiske kriterium indebærer dette, at ingen stat har krav på at blive optaget i EU. Der skal først forhandles en aftale mellem staten og Unionen.

Derimod er det et krav, at staten for at kunne blive optaget i EU *deler Unionens grundlæggende værdier* om menneskelig værdighed, frihed, demokrati, retsstat og respekt for menneskerettighederne². Nye medlemsstater forpligter sig desuden til at *respekttere og fremme* disse værdier. I dag findes der et lignende krav om, at ansøgerlande skal *overholde principperne* i TEU artikel 6, stk. 1, som fastslår, at Unionen bygger på principperne om frihed, demokrati og respekt for menneskerettighederne og de grundlæggende frihedsrettigheder samt retsstatsprincippet.

Endelig skal nye medlemsstater acceptere EU's forfatning, hvilket svarer til den eksisterende betingelse om, at ansøgerlande skal acceptere traktatens indhold og formål.

Proceduren

Ifølge artikel 44 kan enhver europæisk stat, som ønsker at blive medlem af EU, sende en ansøgning til Ministerrådet, som kan træffe beslutning om at optage staten med enstemmighed. Rådet skal dog først høre Kommissionen samt indhente en samstemmende udtalelse fra Europa-Parlamentet. Som noget nyt skal Ministerrådet underrette de nationale parlamenter og Europa-Parlamentet om enhver ansøgning om optagelse i EU.

Ligesom i dag fastlægges vilkårene og de nærmere bestemmelser for optagelsen af en stat i en aftale mellem medlemsstaterne og ansøgerlandet. Aftalen forelægges herefter til ratifikation i samtlige EU-lande samt i ansøgerlandet.

Bortset fra kravet om at underrette de nationale parlamenter og Europa-Parlamentet om ansøgninger svarer artikel 44 nøje til den eksisterende procedure for optagelsen af nye lande i EU i TEU artikel 49.

² Unionen værdier opregnes i forfatningstraktatens del I i artikel 2.

Suspension af rettigheder

Forfatningstraktatens artikel 45 fastsætter reglerne for at suspendere en medlemsstats rettigheder, hvis denne stat groft og vedvarende overtræder Unionens værdier, som de er fastlagt i forfatningstraktatens artikel 2.

Fremgangsmåden er den samme som i dag, hvilket bl.a. indebærer, at Ministerrådet først med et flertal på 4/5 af medlemsstaterne skal fastslå, at der foreligger en fare for en overtrædelse, samt rette henstilling til medlemsstaten. Europa-Parlamentet skal afgive en samstemmende udtalelse til dette.

Hvis den pågældende medlemsstat ikke retter sig efter en sådan henstilling, kan Det Europæiske Råd herefter, med enstemmighed og efter samstemmende udtalelse fra Europa-Parlamentet, fastslå, at staten groft og vedvarende overtræder værdierne i artikel 2. Ministerrådet kan herefter på den baggrund med et kvalificeret flertal beslutte at suspendere visse af statens rettigheder

Den eneste ændring i denne artikel i forhold til den eksisterende procedure i TEU artikel 7 er, at man har fjernet muligheden for at bede uafhængige personer om at fremlægge en rapport om situationen i en medlemsstat. Præsidiets begrundelse for denne ændring er, at denne mulighed giver sig selv, og at der derfor ikke er nogen grund til at nævne den i traktaten.

Udtræden af Unionen

Som noget nyt foreslås indførelsen af en særlig artikel (art. 46) i forfatningstraktaten, som beskriver proceduren for et lands udtræden af Unionen. Ifølge artiklen kan enhver medlemsstat beslutte at forlade EU, hvis den frivilligt bestemmer sig herfor. Beslutningen skal meddeles Rådet, der på Unionens vegne forhandler en udtrædelsesaftale med den pågældende medlemsstat. Rådet træffer beslutning om en sådan aftale med et kvalificeret flertal, mens Europa-Parlamentet godkender den med en samstemmende udtalelse³. Der er således tale om en forenklet procedure i forhold til den eksisterende fremgangsmåde, som sandsynligvis ville kræve en enstemmig afgørelse i Rådet, da en udtræden ville skulle vedtages efter traktatrevisionsproceduren i TEU artikel 48. Da Grønland således udtrådte af de europæiske fællesskaber i 1984, krævede dette en traktatændring⁴. Kravet om en godkendelse fra Europa-

³ Forfatningstraktatens procedure for udtræden er, ifølge bemærkningerne fra Præsidiets til artikeludkastet, delvis inspireret af Wienerkonventionen om traktatretten.

⁴ Traktat af 13. marts 1984 om ændring af traktaterne om oprettelse af De europæiske Fællesskaber for så vidt angår Grønland. Denne traktat blev vedtaget efter den daværende traktatrevisionsbestemmelse i artikel 236 (nu TEU artikel 48).

Parlamentet

via en samstemmende udtalelse udgør også en ændring, idet der ikke eksisterer et sådant krav i TEU artikel 48. Den udtrædende stat deltager hverken i de af Rådets debatter eller afgørelser, der vedrører den selv.

Ifølge artikel 46 ophører forfatningen med at have virkning for en udtrædende stat fra datoen for udtrædelsesaftalens ikrafttræden eller, hvis der ikke foreligger en sådan aftale, to år efter at den udtrædende stat har meddelt, at den ønsker at forlade Unionen. Det er således ikke nogen betingelse for udtrædelse, at der er indgået en aftale mellem den udtrædende stat og Unionen.

III. Unionens og dens nærområder

Artikel 42 i forfatningstraktatens del I fastlægger den mere overordnede ramme for forbindelserne mellem Den Europæiske Union og dens naboer i nærområdet.

Artikel 42, stk. 1 fastsætter, som noget nyt, en målsætning i forfatningstraktaten om at udvikle privilegerede relationer med landene i EU's nærområde med henblik på at skabe "et område med velfærd og godt naboskab". Hvad der præcis ligger i, at aftalerne skal være "privilegerede", præciseres ikke nærmere. Målet at etablere en "naboskabspolitik" skal bl.a. nås ved at indgå og gennemføre særlige aftaler mellem EU og de berørte stater. Udgangspunktet for denne artikel er den nuværende TEF artikel 310 om indgåelsen af associeringsaftaler.

De nærmere betingelser for indgåelsen af sådanne associeringsaftaler forudses fastlagt i forfatningstraktatens del II. Teksten i artikel 42, stk. 2 siger således blot, at Unionen kan indgå og gennemføre særlige aftaler med de berørte stater i overensstemmelse med artikel X i forfatningstraktatens del II.

Med venlig hilsen

Morten Knudsen